

Kiss Sándorra emlékezünk

NAGY ANDREA–DOBI EDIT

Kiss Sándor (1941–2025) a magyar és a nemzetközi romanisztika, valamint összehasonlító nyelvészet kiemelkedő alakja, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának meghatározó tanáregyénisége, a Francia Tanszék vezetője és generációk tanítója volt.

Életútja és munkássága szorosan összefonódott a debreceni és a magyarországi romanisztika történetével. Középiskolai tanulmányait a miskolci Földes Ferenc Gimnáziumban végezte, majd 1959-ben felvételt nyert a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára, ahol francia és latin nyelv és irodalom szakon tanult. 1964-ben szerzett egyetemi diplomát, majd ugyanitt kezdte meg oktatói pályáját. Egyetemi doktori értekezését 1971-ben védte meg, a doktori fokozatot az 1972. évi kitüntetéses doktoravatás keretében nyerte el. 1988-ban kiváló eredménnyel védte meg kandidátusi értekezését. 1978 és 1990 között a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Romanisztikai Tanszékének oktatója volt, ugyanakkor továbbra is tanított a debreceni Kossuth Egyetemen. Fáradhatatlanul szolgálta mindkét egyetem közösségét – ezt a kettős kötődést élete végéig megőrizte. 1991-től – ismét debreceni főállásban – egyetemi docensként tizennégy éven át vezette a Kossuth Lajos Tudományegyetem, majd annak jogutódja, a Debreceni Egyetem Francia Tanszékét. Pályája hat évtizeden át meghatározó módon formálta a hazai francia nyelvészet és irodalomtudomány életét, ugyanakkor előmozdította a Francia Tanszék sokrétű nemzetközi kapcsolatainak ápolását.

Mestere, Herman József hatására fordult érdeklődése a latin és újlatin nyelvek története, fonológiája és szintaxisa felé. Pályája korán ígéretesnek bizonyult: már első nagyobb műve, a doktori disszertációjából továbbfejlesztett kötete, *Les transformations de la structure syllabique en latin tardif* (1971) nemzetközi viszonylatban is alapművé vált, amelyet a romanisztikai kutatások mindmáig hivatkozási pontként tartanak számon. A latin igerendszer átalakulását bemutató, *Tendances évolutives de la syntaxe verbale en latin tardif* című kötete (1982) a latin nyelvészeti konferenciákon gyakran idézett mű. Kiss Sándort 2018-ban beválasztották a nemzetközi *Latin Vulgaire – Latin Tardif* konferenciasorozat tudományos bizottságába.

Kutatói pályája rendkívül sokoldalú és nemzetközileg is elismert volt. Érdeklődésének középpontjában a késő latin fonológia és mondattan, a francia nyelv szintaxisa, a francia–magyar kontrasztív nyelvészet, valamint a szövegnyelv-

szet állt. Számos tanulmánya a nyelvtörténet, a grammatikaelmélet és a szövegértelmezés összefüggéseit tárta fel, különös tekintettel a latin és az újlatin nyelvek fejlődésére. Ugyanakkor a szépirodalom iránti rajongását sem tagadta meg: nagyszámú, korszakokon átívelő érzékeny tanulmányt írt francia és magyar költők, írók műveiről. Publikációinak jelentős része francia nyelven látott napvilágot, így hozzájárult ahhoz, hogy a magyar romanisztikai kutatások beépüljenek a nemzetközi tudományos diskurzusba. Tanulmányainak elegáns stílusa a francia nyelv gazdag és árnyalt ismeretéről tanúskodik. Munkásságának kiemelkedő elismeréseként 1997-ben a francia kormány az Akadémiai Pálmarend tiszti fokozatával tüntette ki.

A 2000-es évek elejétől bekapcsolódott a Petőfi S. János által alapított Poliglott szövegnyelvészeti-szövegtani kutatócsoport munkájába, ettől kezdve rendszeresen publikált a szövegkutatások fórumául szolgáló *Officina Textologica* sorozat köteteiben, elsősorban kontrasztív szemléletű, a szövegek értelmi szerveződésével foglalkozó tanulmányai jelentek meg.

Tanítványai számára Kiss Sándor nem csupán oktató volt, hanem Tanár Úr – a szó legnemesebb értelmében. Közülük sokan ma is aktív oktatók, kutatók, akik saját pályájukon őrzik egykori tanáruk szellemi örökségét.

Kiss Sándor szerény, finom humorú, tapintatos kolléga volt, aki teljes figyelemmel tudott meghallgatni, és természetes kedvességgel, páratlan nyelvi érzékenységgel válaszolni. Ahogy Molière korában mondták, igazi *honnête homme*, művelt ember volt, aki azonban műveltségével sohasem kérkedett. A Francia Tanszéken dolgozó kollégái számára marad meg emlékként legmélyebben, milyen sajátos világot teremtett maga körül: olyan világot, amelyben a könyvek, a hangversenyek, a kiállítások, az utazások és az emberi találkozások kaptak fontos helyet. Sokuk emlékezetében úgy él majd, amint késő estébe nyúlóan, tanszéki irodájában, halk komolyzene mellett, az íróasztal lámpafényénél olvas vagy ír – teljes odaadással a tudománynak.

Emléke velünk marad: tanítványai munkájában, a Francia Tanszék szellemi hagyományaiban, a poliglott szövegnyelvészeti kutatásokhoz való értékes hozzájárulásában és mindazokban a könyvekben és tanulmányokban, amelyek nemzedékek számára nyitottak utat a nyelvészet, a romanisztika és a humanista tudományosság világába.